

29. Catalunya Nord postcovid

Joan Becat

L'impacte de la COVID-19 a Catalunya Nord¹

Quan fem el balanç de l'impacte de la pandèmia del coronavirus a Catalunya Nord i a Catalunya, els resultats són molt contrastats. Si ens fíem de les estadístiques dels governs francès i espanyol, a mitjan desembre del 2020, des de l'inici de la pandèmia s'havien registrat a França 57.600 defuncions degudes al virus, o sigui 86 per cent mil habitants, i només 47.600 a Espanya, o sigui 102 morts per cent mil habitants, tot i que ha estat més afectada, sobretot en la primera fase en què hi va haver un descontrol total. Sempre segons aquestes fonts, Catalunya havia patit 8.330 morts, 111 per cent mil habitants, una mica més que la mitjana estatal, i Catalunya Nord 116 morts, o sigui només 24 per cent mil habitants, quatre vegades menys. Se sap que a mitjan desembre del 2020 el Pirineu Oriental² era un dels deu departaments francesos menys afectats pel virus. Ara bé, les estadístiques sobre Catalunya no són arreu les mateixes. Segons la Generalitat i sempre a mitjan desembre, Catalunya havia patit 16.334 defuncions. En efecte, a Catalunya com a França es compten tots els morts per coronavirus, als hospitals, a les cases de jubilats o

al domicili, és a dir una informació real i honesta. A Espanya es compten només les morts comprovades als hospitals. Per tant les xifres espanyoles són molt per sota de la realitat, probablement per no aparèixer com l'estat d'Europa més castigat pel coronavirus, doncs on les autoritats haurien estat més deficients.

D'aquestes 116 defuncions nord-catalanes, el terç es van produir en els EHPAD,³ les cases de jubilats. Un altre terç va afectar a la comunitat gitana del barri de Sant Jaume a Perpinyà, on va aparèixer el primer gros clúster de l'epidèmia. Va ser en relació amb les reunions de l'església evangèlica, la seva pràctica religiosa dominant, i la presència de pastors i persones que havien participat al gran aplec evangelista estatal a Mulhouse, el gran focus de contagi de la primavera a França, que es va estendre a tot l'Estat. A Sant Jaume, el costum d'una forta vida de relació, la pobresa i les vulnerabilitats que comporta expliquen la difusió i la mortalitat.

Com arreu l'economia nord-catalana ha patit dels confinaments i de la contracció de la vida social i de relacions, però amb moltes diferències segons els sectors i els territoris. Recordarem que l'economia de Catalunya Nord ha canviat molt en els cinquanta últims anys. El sector primari, abans l'activitat principal, ha baixat molt però una agricultura de qualitat es manté, amb la més gran proporció de produccions biològiques de l'Estat francès. Ara són les activitats terciàries que porten l'economia.

1. [Nota dels editors: respectem la decisió de l'autor d'emprar la forma Catalunya Nord en comptes de Catalunya del Nord.]

2. La forma francesa, *les Pyrénées*, és femení plural; la forma espanyola, *los Pirineos*, és masculí plural; la forma catalana, el Pirineu, és masculí singular. La forma els Pirineus, molt utilitzada però a evitar, és una adaptació "a la catalana" de les formes espanyola o francesa. "I la tempesta, el torb, l'odi i la guerra / al Canigó no el tiraran a terra / no esbrancaran l'altívol Pirineu", Jacint Verdaguer.

3. EHPAD: *Établissements d'hébergement pour personnes âgées et dépendantes* / Establiments d'alberg per a persones grans i depenents.

S'hi destaquen el turisme de platja a l'estiu, l'esquí a l'hivern, i el comerç. El mercat d'exportació i trànsit de Sant Carles és el més important de tot el sud d'Europa i la segona casa dels exportadors valencians, murcians i andalusos. El total dels hipermercats i grans superfícies comercials especialitzades de Perpinyà és comparable al d'una gran aglomeració. Al cens del 2017 l'agricultura tenia el 3,2% de la població activa, en disminució d'un terç des del cens del 2007, el sector secundari el 17%, amb un lleuger descens i més construcció que indústria, i el sector terciari el 75,9% restant. El comerç, el transport i els serveis diversos se mantien a 45% i, amb 38%, l'administració pública, l'ensenyament, la salut i l'acció social continuaven progressant.

És la principal activitat, el turisme, que va rebre l'impacte més fort de les conseqüències econòmiques de la COVID-19, tot i que ha estat desigual. Durant l'hivern 2019-2020 les estacions d'esquí van conèixer una temporada excepcional, fins a febrer. Només es va perdre el mes de març que, amb el rescalfament climàtic, tot sovint pateix una manca de neu. Però la temporada 2020-2021 es troba estroncada des del novembre, desembre i inicis de gener, quan la neu era present. La possibilitat de fer esquí de fons o raquetes no compensarà, car la base de l'activitat és l'esquí alpí. Per compensar aquesta situació catastròfica el govern francès ha atribuït ajudes conseqüents: paga el 70% de les despeses fixes de les instal·lacions i, durant les setmanes de tancament, el 70% de la mitjana dels ingressos dels tres últims anys. Els temporers se poden acollir a l'atur parcial.

Evidentment, de març a inicis de maig 2020 l'activitat turística va ser nul·la. La represa al maig i juny va ser difícil, però tot es va recuperar al juliol i agost, on la freqüentació dels turistes francesos va ser semblant als anys anteriors. És la freqüentació de la clientela estrangera que va baixar de

més d'un terç, especialment del Regne Unit i d'Europa del Nord. Sense que compensi, l'excursionisme va créixer, sobretot al Conflent, com també la freqüentació turística dels nord-catalans.⁴ Globalment, tot i la disminució d'activitat, l'any va ser menys dur del que es pensava. És el comerç, les botigues –ja que les grans superfícies van quedar sempre obertes– la restauració i els bars que han pagat el preu fort, com també les activitats culturals i de lleure. Les ajudes han limitat les fallides, però es pensa que vindran més endavant, i l'atur ha crescut.

L'agricultura va patir una mica de les dificultats de transport durant el confinament, però finalment ha conegut un any normal, ja que era prioritari l'aprovisionament a França com als mercats d'exportació. S'ha observat un increment de les compres locals als productors o a les botigues que van obrir per l'ocasió, cosa que va fer descobrir als consumidors locals –molt afeccionats a les compres als supermercats amb productes barats d'arreu del món– que la major part de la producció nord-catalana era d'una agricultura biològica i de desenvolupament sostenible. Es pensa que és una tendència que se mantindrà, especialment perquè molts agricultors han constatat que el seu guany compensava la dedicació i l'esforç suplementaris. La construcció va ser parada només durant el primer confinament, però després va retrobar la normalitat.

Elements sobre Catalunya Nord

L'evolució de la població

A Catalunya Nord la dictadura del relleu explica els desequilibris interns, tant del poblament com

4. Les dades són de l'Agència de desenvolupament turístic del Pirineu Oriental.

de l'economia. Llevat de la plana del Rosselló, que no cobreix tota la comarca, ja que inclou les muntanyes mitjanes de l'Albera –o les Alberes–, de les Corberes i dels Aspres, i de les petites conques de Ceret al Vallespir i de Prada-Vinçà al Conflent, la major part del territori és muntanyós, amb molt ràpidament desnivells importants, de més de 2.500m en pocs quilòmetres entre la plana o Prada i el Canigó. A partir d'aquest pic totes les crestes culminen entre 2.500 i més de 2.900 m d'altitud, fins i tot entre les comarques nord-catalanes. Al nivell dels pobles la petita comarca del Capcir és la més alta dels Països Catalans.

Al cens de 2017 el departament del Pirineu Oriental, o Catalunya Nord, tenia 474.452 habitants registrats per una superfície de 4.116km², doncs una densitat mitjana de 115 que, com veurem, no significa gran cosa. Si transposem la taxa de creixement anual regular de 0,7 a 0,9% que coneix en els deu últims anys, són el 2020 uns 12.000 habitants més. Com per la Vall d'Aran a Catalunya, la Catalunya Nord inclou la petita comarca occitana del Fenolledès,⁵ amb vint-i-vuit pobles i només 7.345 habitants car, com tot el rerepaís muntanyenc, ha patit un llarg èxode rural.

Durant els anys seixanta i setanta la meitat de la població va canviar, entre joves que marxaven i l'arribada de molts jubilats de França endins. Va canviar el perfil lingüístic i polític del país. El fe-

men ha continuat fins avui dia, amb des de fa trenta anys l'arribada de joves adults i de famílies en dificultat, com a tot el sud de França, que busquen un clima més dolç i gastar menys per la vida quotidiana. Com que fa dues dècades l'Estat ha decidit que les ajudes socials anirien a càrrec dels departaments i dels municipis –sense compensacions financeres–, la solidaritat pesa molt en els seus pressupostos en un departament més pobre que la mitjana francesa.⁶ S'hi afegeix una forta immigració del Magrib.⁷ La població catalana d'origen és avui minoritària però, segons estimacions, un terç dels habitants declara parlar el català, o sigui més que per les altres llengües dites regionals a França, occità, bretó, basc o cors.

5. Segons les primeres mencions històriques recopilades per Lluís Basseda (*Toponímia històrica de Catalunya Nord*, ed. Terra Nostra, 1990, 796 p.) i segons la forma occitana dels noms de comarques que deriven d'un nom de ciutat o de castell, com Narbonés (de Narbona), Carcassés (de Carcassona), Perapertusés (de Perapertusa), la forma occitana és el Fenolhedès (del castell de Fenolhet). La mateixa forma s'aplica a les comarques catalanes del Ripollès (de Ripoll) o del Gironès (de Girona). D'aquí vé el nom en català de la comarca: el Fenolledès. Apareix posteriorment la forma femenina la Fenolleda i, més tard, la forma plural les Fenolledes, segons ell per desplaçament de l'accent de Fenolledès. És la forma afrancesada: les Fenouillèdes.

6. Al cens del 2017 la taxa d'atur era del 19,5%, i la taxa de pobresa de 20,5%, ambdues sis punts més que la mitjana estatal, i la situació s'ha empitjorat el 2020. La taxa d'activitat és més baixa que la mitjana, però és degut també al fet que les famílies, per a protegir els fills i donar-los més oportunitats, els mantenen molts més anys a les universitats i a les formacions llargues.

7. Dins la llista dels noms més donats als nadons dels últims anys hi trobem Mohamed i Inaya, a costat d'Adam, Léo, Louise, Gabriel, Jade, i també de Joan, Elena i Emma. Ara bé al barri popular de l'Alt Vernet de Perpinyà, la meitat dels alumnes de l'escola catalana immersiva Arrels són de la segona generació de la immigració magribina.

El desequilibri del poblament és el que es pot esperar amb les condicions físiques i l'eix de comunicació principal nord-sud del Pas de Salses al Pertús. El 2017 Perpinyà tenia 123.709 habitants en el seu terme municipal. La seva aglomeració pujava a uns 290.000 habitants amb la seva primera corona. En un radi de quinze quilòmetres al voltant del centre de Perpinyà hi ha 346.000 habitants sobre uns 700 km², o sigui el 73% de la població total. Els altres 129.000 habitants es reparteixen en els 3.410 km² restants, amb una densitat de només 38. A l'escala de Catalunya Nord es pot parlar de macrocefàlia.

El Mercat internacional de Sant Carles

Dins les activitats comercials destaca el Mercat internacional de Sant Carles. El nom ve del mas on es van fixar les primeres instal·lacions. Aquest mercat situat a l'oest de la vila, tocant a l'autopista, fa de Perpinyà el principal centre de comercialització i distribució de fruites i llegums d'Europa. Té una doble funció de ventilació i redistribució de les arribades, en general amb un sol tipus de producte a cada camió, i de reagrupament per destinacions, és a dir amb un carregament mixt de diversos productes segons la demanda del negociant o del lloc de destinació final al conjunt d'Europa, però principalment a França, Alemanya, Bèlgica, Països Baixos i Regne Unit.

Amb el recolzament de la Cambra de comerç i indústria de Perpinyà, aquesta plataforma de redistribució va ser creada l'any 1970 pels importadors de fruites i llegums d'Espanya. Més endavant tindrà el complement d'una estació de ferrocarril. Va anar desenvolupant-se i eixamplant les fonts d'aprovisionament i les destinacions, com també adaptant-se a l'evolució del mercat i del negoci. El 1997 va obtenir un *label* europeu i més endavant un conveni li permetrà de ser un punt de control fitosanitari i de qualitat, per acabar el 2006 com a plataforma de se-

guretat alimentària. Molts productes demanen que no s'interrompi la cadena del fred i demanen naus climatitzades i per tant consumeixen electricitat. Per cobrir les necessitats i fins i tot vendre energia, els terrats van ser coberts de teules fotovoltaïques; a la inauguració l'any 2011 Sant Carles era la més gran central solar sobre edificis de la Unió Europea.

Actualment el Mercat internacional de Sant Carles tracta 1,8 milions de tones de fruites i llegums l'any.⁸ Hi passen uns 2.500 camions cada dia en temporada alta, o sigui dos camions per minut. El seu funcionament incorpora tot el que permeten les noves tecnologies per la gestió i el seguiment dels productes.⁹ Aquestes dades són de l'any 2019. Els llargs períodes de confinament del 2020 i el retrocés de les activitats ha tocat el mercat i el trànsit, però menys que el que es podia témer car a tot moment el transport de productes agrícoles, considerats de primera necessitat, ha tingut facilitats. Quan s'atenuï la pandèmia, i fins i tot abans que s'acabi, és probable que l'activitat tornarà a ser la mateixa que abans.

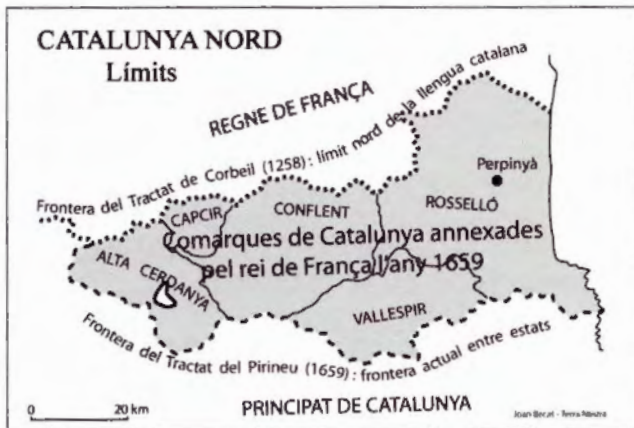
Catalunya Nord, un país entre dues fronteres

D'ençà del 7 de novembre del 1659, el que anomenem avui dia Catalunya Nord, que aleshores no

8. Les tres quartes parts del total venen de l'Estat espanyol i del Marroc (respectivament 54% i 23%). El 23% restant se reparteix en tres blocs, la producció del Rosselló, els productes de l'Àfrica occidental transportats per vaixells fins a Portvendres i la resta del món (Itàlia, Portugal, Països Baixos, sud Amèrica, etc.).

9. Des del mercat s'efectuen les teledeclaracions d'export-import, es deslliuren els dret de posada en mercat arreu de la UE. De l'origen del producte a la destinació final hi ha traçabilitat, control de la temperatura i gestió de les dades diverses (quantitats, preus, cotacions, etc.) mitjançant la base de dades d'una comunitat electrònica privada del sindicat dels negociants de fruites i llegums. Aquesta logística permet que els productes només quedin unes hores o un dia en trànsit a Sant Carles entre l'arribada per camions i el nou repartiment en camions o trens vers les ciutats o els compradors finals.

tenia un nom específic sinó que era part de Catalunya, és un país entre dues fronteres. L'antiga frontera del nord, entre Catalunya i el regne de França, és sempre viva, sempre present dins el cap de la gent: hi ha la sensació de passar a un altre país. La frontera del sud és sempre molt marcada i, durant les tres dècades de la postguerra va ser la més vigilada i hermètica de l'Europa occidental. Ha fet divergir profundament territoris inicialment semblants, però ha costat segles a instal·lar-la car passava dins un mateix espai de relació, amb lligams que sovint s'han conservat fins avui dia.

Segons les èpoques aquesta frontera era permeable i les duanes permissives, i a altres moments va ser forrellada pels serveis dels estats, militaritzada. Però de tots temps i en totes circumstàncies la frontera va ser traspassada per les persones i els productes, que siguin declarats o de contraban. També, segons les crisis econòmiques o les guerres les poblacions han migrat cap a una banda o l'altra, canviant doncs d'estat però de fet desplaçant-se tot sovint d'algunes desenes de quilòmetres i quedant-se dins el mateix context cultural. En la població tradicional els lligams familiars salten la frontera. Com a altres regions on la frontera pas-

sa dins un espai lingüístic i cultural, els habitants en tenen una apreciació particular, car la frontera estatal s'imposa d'ella mateixa, però és alhora relativitzada. És pels nous habitants de Catalunya Nord que la frontera estatal és la més evident i psicològicament la més present.

Trenta-cinc anys després de l'entrada d'Espanya en el Mercat Comú, la frontera és sempre present avui dia i costa molt esborrar-la de tant que va ser consolidada per la vigilància policíaca, les duanes i sobretot els dos sistemes administratius i polítics estatals tan diferents de banda i banda. És sorprenent que les relacions no siguin més fortes entre ciutats i municipis de banda i banda, tot i els esforços que s'hi han dedicat. Per exemple la Generalitat i el departament del Pirineu Oriental han creat un Espai català transfronterer per fomentar i subvencionar les iniciatives de lligams i actuacions comunes a nivell municipal, comarcal o de ciutats, és a dir la cooperació territorial de proximitat. També s'hi han gastat tots els finançaments possibles dels programes europeus Interreg i Poctefa a favor de les relacions transfrontereres.¹⁰ Hi ha resultats i més contactes, però no arriben ni de lluny a la simbiosi que s'ha aconseguit amb l'Eurociutat basca, on les ciutats de Baiona i Donòstia i tots els municipis entre elles s'han mancomunat o organitzat en comú els serveis urbans als ciutadans, les comunicacions i els transports. Totes les entitats territorials de banda i banda tenen estructures comunes de contacte i de gestió.

Perquè la situació és actualment tan diferent a la frontera intracatalana i a la frontera intrabasca? No es pot dir que el relleu sigui un obstacle real car hi

10. Treball d'Ignacio Valenzuela sobre l'Espai català transfronterer, 2012: http://casa-paisos-catalans.eu/estudis_transfronterers/ignacio_valenzuela/ i, en el numero de la revista Recerc sobre la cooperació transfronterera a Europa, 2017, l'article de Martina Camiade sobre el mateix tema: <http://recerc.eu/wp-content/uploads/2018/02/R9-camiade-revu.pdf>, i l'article de Jordi Cicres sobre la representació de la frontera a la premsa gironina: <http://recerc.eu/wp-content/uploads/2017/09/R8S-cicres.pdf>.

és en els dos casos, però sí que l'estructura urbana i el paper de les ciutats hi són diferents. Del cantó basc sobre uns cinquanta quilòmetres hi ha les cinc ciutats de Baiona, Biarritz, Hendaia, Irun i Donostia, o sigui un continuïum urbà amb 350.000 habitants i una voluntat de cooperar. Del cantó català Perpinyà i Girona són separades per uns cent quilòmetres, i giren l'una i l'altra l'esquena a la frontera, amb al mig només la ciutat mitjana de Figueres. Girona mira essencialment cap a Barcelona o cap a Europa, saltant Perpinyà. No hi ha un real interès ni cap necessitat imperativa per fer del transfronterer un eix major. Passa el mateix a Perpinyà, més dirigida cap a París que cap a les successives capitals de regió, Montpeller i Tolosa, que no són reals metròpolis de forta capacitat d'influència. Més que cap a Girona, Perpinyà mira cap a Barcelona, cada vegada més la metròpolis de referència. L'elecció a Perpinyà el 2020 i per cinc anys de Louis Aliot, un alcalde del *Rassemblement National*, el partit francès d'extrema dreta, molt probablement accentuarà la frontera en lloc d'atenuar-la. Va protestar contra la creació de tres línies transfrontereres¹¹ d'autobusos a la tardor del 2020. Li va replicar Lluís Caseilles, alcalde de Sant Llorenç de Cerdans i antic diputat, mostrant l'interès per les poblacions i l'activitat dels territoris. No és demà que veurem una Eurociutat catalana.

Catalunya des de Catalunya Nord

Tot i que la xarxa de relacions transfrontereres no sigui la que caldria a nivell institucional i públic, la gent ha superat la frontera pel seu lleure, per les compres i pel trobar treball, en un cantó com en l'al-

tre. Els nord-catalans van a comprar a la Jonquera i a Figueres, els de l'Empordà van als supermercats de Perpinyà o a passar el dia a Catalunya Nord. Fa uns deu anys una enquesta ha mostrat que prop de quinze mil nord-catalans treballaven a les comarques gironines. Avui dia es fa corrent de veure estudiants que s'inscriuen a les universitats o als centres de formació especialitzats de Catalunya. Barcelona sobretot exerceix una gran atracció, a tots nivells. Cada vegada més el paper metropolità de Barcelona se reforça de cara a Catalunya Nord. Ho facilita el fet que Perpinyà no ha estat mai sota una forta influència directa de Montpeller, que no era prou potent per a controlar bé el territori de l'antiga regió Llenguadoc-Rosselló, ni del cantó de Nimes ni del cantó de Perpinyà. En la nova regió *Occitanie*, Tolosa es veu lluny des de Perpinyà i no hi ha ara per ara relacions estretes.

Se sap que un dels tràngols del port de Barcelona és la falta d'espai i que necessita imperativament un o diversos ports secs, és a dir llocs ben comunicats amb ell on se pugui portar amb trens els containers rebuts al port franc i destinats a Europa, a fi i efecte de repartir-los i de superar les limitacions actuals. Barcelona pot ser el gran port d'arribada de productes d'Àsia i Àfrica pel Mediterrani, és a dir amb menys trajecte i menys temps d'espera que a Rotterdam, que és ara saturat. Catalunya no té gaire emplaçaments possibles. S'ha parlat de l'Alt Empordà, a Catalunya Nord del Voló, on hi ha ja un lloc de trànsit però on falta espai, i també de Narbona. Però un dels llocs més adaptats és l'antic camp militar de Ribesaltes que, sense massa inversions podria ser un port sec de Barcelona. Hi passa el ferrocarril actual. Hi passarà arran el tram que falta de la línia TGV, Perpinyà-Montpeller, que s'està programant. Tindrà un tram de connexió amb la línia actual i una estació, car és ja una zona industrial. Tampoc no falten grans espais planers i lliures d'urbanització als seus voltants. Si aquest port sec es

11. En el marc del projecte europeu CONNECT, de l'Espai català transfronterer, les tres línies són entre Figueres i el Voló, Figueres i Sant Llorenç de Cerdans, i Camprodon i Prats de Molló. Permeten connectar les xarxes de transport públic regionals i locals, que no comunicaven gens.

feia, Catalunya Nord bascularia sencera en la zona d'influència de Barcelona.

S'observa doncs a Catalunya Nord un gran interès per Catalunya, que se veu forta, dinàmica, emprenedora. Juga molt la presència oficial del català i que sigui la llengua de la política, de la cultura, dels mitjans de comunicació que es reben a Perpinyà. L'hebdomadari *La Semaine du Roussillon* té a cada edició pàgines d'informació sobre el que passa i les ofertes de les comarques catalanes veïnes. La revista *Terres Catalanes*, editada a Perpinyà, de disseny acurat i que se vol de qualitat, té a cada número visites, itineraris o reportatges sobre Catalunya. La Generalitat té molt prestigi a Catalunya Nord, el tarannà i la manera de fer del president Jordi Pujol hi va ser per molt. Lluny de ser contraproductiu, el procés d'independència i l'exili del president Carles Puigdemont han fet créixer l'interès per Catalunya i li han donat fins i tot més prestigi.

La independència de Catalunya

Sembla que es vegi amb interès per bona part de la població. No hi ha cap estudi ni sondeig que ho quantifiqui, però se pot deduir de la informació abundant i del seguiment de la premsa local, de les premses de posició de molts elegits, de la presència i l'actitud de la gent que, abans de la COVID-19, assistia nombrosa a les múltiples conferències sobre el procés d'independència de Catalunya. Contràriament al que passa a França, a Catalunya Nord la gent és ben informada del procés a Catalunya pel diari local *L'Indépendant*, que hi dedica planes senceres cada vegada que hi ha un esdeveniment important. També la televisió regional –malgrat el seu nom és estatal– va seguint regularment el procés.

L'actitud general és de curiositat i d'incredulitat sobre el resultat. Evidentment hi ha qui és contra qualsevol independència o fins i tot autonomia a on sigui. Són els votants del *Rassemblement National*

de Marine Le Pen, que reuneix regularment 33% dels electors, i els que tenen una visió jacobina de l'Estat tant a la dreta com a l'esquerra. Però hi ha també molta gent que té simpatia i alhora que no s'acaben de creure que la independència de Catalunya pugui arribar un dia. D'una manera general, la gent és escandalitzada per l'actitud de l'Estat espanyol, per l'absència de diàleg i d'enfocament polític i, sobretot, pel no-respecte dels drets humans i democràtics dins la persecució dels presos polítics i dels encausats per l'1 d'octubre. Per exemple el 2018 uns cent cinquanta alcaldes –és a dir dos terços del total, entre els quals l'alcalde de Prada Jean Castex– van firmar una carta de suport als alcaldes de Catalunya perseguits per haver permès el referèndum. L'any 2019 cent alcaldes nord-catalans van firmar una carta en suport dels presos polítics. Per l'essencial no eren favorables a la independència de Catalunya, però eren sensibles a la lluita política pacífica i condemnaven la violència i la repressió. Ara bé, dins la població més aviat favorable, hi ha un nucli de gent que està disposada a comprometre's per Catalunya. Tot això contrasta bastant amb la situació d'ignorància o d'hostilitat França endins, tant de la gent com dels polítics i dels mitjans de comunicació, amb poques excepcions.

Les urnes del referèndum

El suport a Catalunya i al referèndum de l'1 d'octubre del 2017 es va manifestar concretament amb la gestió i el proveïment de les urnes necessàries a la consulta. Se pot dir que sense aquest suport i els nord-catalans que s'hi van dedicar el referèndum no s'hagués pogut fer amb el grau d'efectivitat que s'ha pogut constatar. Com ara se sap mitjançant la premsa i els llibres que s'han posteriorment editat, la comanda a la Xina, el transport per container, la recepció a Marsella, i l'emmagatzematge en una nau industrial nord-catalana es van fer des de Cata-

lunya Nord al juliol i l'agost. La quantitat mateixa de grans embalatges de cartró i el transport detallista posterior implicava la participació de desenes de nord-catalans. Però a Catalunya Nord no se'n va parlar ni al moment ni després i ningú no va preguntar, ni entre amics. Per tant fins avui dia és un misteri. També durant l'estiu hi va haver la repartició de les urnes a tot Catalunya amb moltes "formigues" i els seus cotxes o furgonetes particulars fins a cada poble i ciutat.

Vilaweb, 30/09/2018

Les caixes d'urnes estocades en una nau industrial de Catalunya Nord, a l'agost del 2017

L'exposició de les 55 Urnes i el Llibre Groc

La compra d'urnes s'havia previst ampla, per si unes urnes eren descobertes i requisades abans del dia del referèndum, a fi i efecte que se poguessin tornar a oferir. No va ser el cas ja que mai ni la policia, les duanes, la Guàrdia Civil o els serveis d'intel·ligència no les van trobar ni sospitar d'on venien ni com i a on s'havien repartit. L'exposició de les "55 Urnes per la Llibertat", acompanyada del seu catàleg, el Llibre Groc,¹² és obra de 55 artistes que van transformar

12. L'exposició va ser organitzada pel Comitè de solidaritat Catalunya Nord, amb Esteve Sabench i Fina Duran de comissaris. El Llibre Groc és una publicació acurada, amb les fotografies de les urnes transformades pels artistes, les seves explicacions i uns quants textos d'acompanyament. Ningú no va cobrar, ni l'editor, ni els repartidors ni els llibreters, tot va anar a la caixa

cada u una urna fer-ne una obra d'art o el seu manifest. L'exposició es va presentar primer a Brussel·les i després a Perpinyà al setembre del 2018 durant *Visa pour l'image*. L'1 d'octubre havia estat censurat pels organitzadors d'aquesta manifestació com a un dels temes de la mostra. Una exposició de 155 fotografies de professionals de Catalunya i d'Europa va ser la resposta. Les 55 Urnes va anar després a Barcelona i altres ciutats de Catalunya i continua circulant.

Però quedaven encara uns milers d'urnes estocades a Catalunya Nord. Per alimentar la caixa de solidaritat de Catalunya Nord amb els presos polítics, a més de les donacions de nord-catalans, es va pensar a oferir les urnes sobrants a qui les volgués adquirir. No era pròpiament una venda car no hi havia cap preu fixat, sinó una aportació voluntària que permetia endur-se una urna. Primer es va fer a Sant Miquel de Cuixà i després a Barcelona, mitjançant un anunci de Vilaweb, on les mil urnes que quedaven van ser adquirides en dues hores. És una iniciativa del molt actiu Comitè de solidaritat nord-català amb els presos polítics, exiliats i represaliats que organitza des de 2018 els dijous solidaris, una trobada al davant del Castellet a les sis de la tarda que, durant el confinament, s'ha fet telemàticament.

El míting del 29 de febrer 2020 a Perpinyà

El seu èxit ha contribuït a canviar la visió recíproca de la gent a Catalunya i a Catalunya Nord. Convocat pel Consell per la República, l'organització va recaure sobre la seva delegació a Catalunya Nord i els voluntaris nord-catalans, amb el suport de l'ANC que va aportar el seu servei d'ordre i va organitzar la logística dels centenars d'autocars i autocaravanes. L'ajuntament de Perpinyà de l'alcalde Jean-Marc

de solidaritat. Cada pres o exiliat van rebre un d'aquests Llibres Grocs dedicat per tots els artistes i autors.

Pujol hi va col·laborar, com també les autoritats estatals, ja que la manifestació estava autoritzada al gran pàrquing del Palau de les exposicions. La presència policial va ser discreta i va passar desapercebuda. Es preveïen vuitanta mil participants però van ser el doble. El recinte podia rebre cent deu mil persones segons els bombers i se va prohibir l'entrada quan va ser ple. Aleshores la gent va omplir la carretera veïna i tots els voltants.

Va impactar a Perpinyà l'autodisciplina i el civisme dels participants,¹³ l'absència de crispacions, d'insults i de papers a terra després que tothom va marxar cap als seus vehicles o cap a la ciutat, contrastant molt amb les manifestacions a França, generalment amb violències i trencadisses, com a la mateixa època les de les armilles grogues. Va ser una afirmació de gran potència de l'independentisme català, tant de cara a Catalunya com per Catalunya Nord mateix. Marca un abans i un després en la relació entre Catalunya i Catalunya Nord, tant pels militants catalanistes com per la gent del carrer. La presència pacífica i festiva de tanta gent a Perpinyà, realment constatada tant pels habitants del departament com per les autoritats locals i estatals franceses, ha segurament canviat en positiu la visió del procés de Catalunya. Contradiu totalment el discurs que l'Estat espanyol difon a l'estranger on independentisme és crispació, violència i cop d'Estat, que havia quallat a França com a Catalunya Nord.

13. El diari *L'Indépendant*, amb una fotografia aèria a doble pàgina, posava en títol l'endemà: "*Une force tranquille*" (Una força tranquil·la). Escrivia: "*Débonnaires, souriants, disciplinés, attentionnés, jamais excessifs, toujours déterminés. Loin des caricatures militantes jusqu'aux-boutistes*" (Bona gent, somrients, disciplinats, atencions, mai excessius, sempre determinats. Lluny de les caricatures de militants extremistes). Sobre el míting, veure la crònica a Ràdio Arrels, Perpinyà, del 3 de març del 2020: <https://joanbecat.cat/ca/un-29-de-febrier-reeixit-a-perpinya>, i la del 10 sobre la visió de Catalunya després del míting: <https://joanbecat.cat/ca/el-29f-una-afirmacio-politica>

La COVID-19 ha canviat la visió de Catalunya?

No ho puc dir, però no ho crec pas. Dependrà essencialment de la represa econòmica i cultural de Catalunya i de Barcelona, de la represa dels intercanvis transfronterers, que hi seran i creixeran. Si és el cas –que és el més probable– l'atracció pel miratge català tornarà a funcionar i fins i tot Catalunya tindrà més prestigi, car les dificultats seran a tot arreu. Políticament, si Catalunya accepta la repressió de l'independentisme, és a dir que fa l'esquena rodona, torna a ser la que pacta amb Madrid, doncs que acata, el prestigi i l'interès acumulat durant els últims anys aniran baixant, car acabarà sent una regió d'Espanya. Ja se sap al nord el que és ser només una regió. Catalunya serà més rica que Catalunya Nord, serà sempre interessant, amb més relacions de proximitat, però res més. Si continua reivindicant l'autodeterminació i afegeix al dinamisme i a la represa econòmica la voluntat d'una part important o majoritària de la població de tirar endavant un projecte de futur propi, creixerà a Catalunya Nord el sentiment d'admiració i un emmirallament per cada vegada més gent. No crec que hi hagi mai un contagi polític a Catalunya Nord, però sí un reforçament de la identitat pròpia i del desig de reforçar els lligams, sigui per interès sigui per simpatia i suport.